

Az építőgépek biztonságát vizsgáló akkreditált intézmények szerepe

Azoknál a termékeknél, amelyek veszélyesnek minősülnek vagy a környezetet szennyezhetik – ide soroljuk az építőgépek nagyobbik hányadát –, az általános minőségi vizsgálatokon túlmenően kötelezően el kell végezni a munkavédelmi, valamint a környezetvédelmi minősítést és a minőségbiztosítási iratokhoz csatolni kell.

Az egészségre nem káros és biztonságos termékekkel kapcsolatosan a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. Törvény rendelkezik, ez elsősorban a munkabiztonságra irányul, de a végrehajtásáról szóló 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet melléklete felsorolja a munkavédelmi szempontból minősítéskötelezett munkaeszközök jegyzékét. A gépekre és biztonsági berendezésekre ír elő minőségi és biztonsági követelményeket a 21/1998. (IV. 17.) IKIM rendelet a gépek biztonsági követelményeiről és megfelelőségének tanúsításáról. A nem rendszámú mobilgépek károsanyag-kibocsátásáról kötelezően rendelkezik az 1/2000. (VII. 21.) KöViM–KöM rendelet. Az egyes villamossági termékek ellenőrzéséről a 8/1984. (VII. 1.) IpM rendelet ad előírásokat.

A megfelelő minőség tanúsítása többlépcsős lehet, és alapja a minőségvizsgálat, amelyet az arra rendeltileg feljogosított szervezet, vagy megfelelő jogosultsággal rendelkező egyéni szakértő végezhet. Többnyire előírják a jogszabályok a megfelelőségtanúsítást, ez előírásokon alapuló független fél tevékenysége, amely igazolja, hogy – ésszerű megalapozottsággal, a műszaki színvonal elvárhatóságának megfelelően – a szabályszerűen azonosított termék, eljárás vagy szolgáltatás megfelel a vonatkozó jogi előírásoknak, szabványoknak, illetve normatív dokumentumoknak.

A minőség tanúsítását első lépcsőben a gyártók is elvégezhetik, ha rendelkeznek ISO minőségbiztosítási rendszerrel. Az erre vonatkozó eljárásokat a gyártói minőségügyi kézikönyv tartalmazza. A további tanúsításokat, főleg a jogszabályokon és kötelező szabványokon alapulókat, az erre rendeltileg kijelölt szervezetek végezhetik. A kijelölés egyik fontos követelménye az akkreditáció megléte.

Az akkreditálás egy olyan eljárás, amellyel egy arra hivatott szervezet hivatalosan elismeri – meghatározott követelmények alapján –, hogy egy szervezet (pl. laboratórium) alkalmas a feladat elvégzésére.

A laboratóriumok vonatkozásában a tanúsító és az ellenőrző szervezetek akkreditálásáról az 1995. évi XXIX. törvény rendelkezik. Azoknak a szervezeteknek, amelyek vizsgálólaboratóriumuk akkreditálá-

Dr. Madaras Gábor
a Nemzeti Akkreditáló Testület elnöke
Dr. Temesvári Jenő
emelőgép szakértő

sát kérik, eleget kell tenniük az MSZ EN 45001 az MSZ 18935 szabványban rögzített követelményeknek, valamint meg kell felelni a Nemzeti Akkreditáló Testület (továbbiakban: NAT) követelményeinek is. E szabványok egyik előírása az, hogy a vizsgáló laboratórium minőségügyi rendszert működtessen, és e minőségügyi rendszer elemei a Minőségügyi Kézikönyvben (továbbiakban: Kézikönyv) kerüljenek rögzítésre. A Kézikönyv olyan, hogy annak alapján a laboratórium tevékenysége és minőségügyi rendszere áttekinthető.

Alapvetően az MSZ EN 45001 előírásain alapul, de ezen túlmenően minden olyan elemet és szabályokat is tartalmaz, amely az adott minőségbiztosítási rendszer működését hatékonyabbá teszi. Magában foglalja a vizsgáló laboratórium tevékenységi területét, valamint azt, hogy a tevékenységet milyen személyzettel, eszközökkel, milyen dokumentálással és hogyan látják el.

A Kézikönyv az akkreditáció alapja. Bevezető fejezete a minőségpolitikai nyilatkozat. Ez egy olyan dokumentum, amelyben az a személy, pl. ügyvezető nyilatkozik, aki a minőségügyi rendszer működéséhez szükséges személyi, tárgyi, környezeti feltételek pénzügyi forrásairól gondoskodik.

- A minőségpolitikai nyilatkozathoz tartozik, hogy:
- a laboratórium személyzete az akkreditálásra kerülő vizsgálatok elvégzéséhez megfelelő végzettséggel, tapasztalatokkal rendelkezik,
 - biztosítva van a személyzet továbbképzése,
 - a személyzet ismeri a Kézikönyv tartalmát és az abban rögzített minőségbiztosítási rendszert, a vizsgálati előírásokat követik,
 - a műszerek fejlesztését, azok megfelelő karbantartását, hitelesítését és kalibrálását rendszeresen elvégzik,
 - a laboratórium az alvállalkozókkal szemben egyértelmű követelményeket állít,
 - a gyártóktól, forgalmazóktól pártatlan, független és semleges, nem tervez, gyárt, szerel és nem értékesít olyan terméket, amelyeket vizsgál,
 - a laboratórium munkája vevőorientált és gazdaságos.

A Kézikönyv további fontos fejezete a vizsgálati módszerek és eljárások leírása. Itt felsorolják azokat a vizsgálati előírásokat, szabványokat, módszereket és eljárásokat, amelyekre a laboratórium az akkreditálást kéri. A nem szokványos vizsgálatokat olyan részletességgel kell leírni, hogy azok alapján a vizsgálat egyértelműen elvégezhető legyen. Ezeket a vizsgálatokat időnként validálni kell.

A vizsgálati módszereket, a Kézikönyvet a megrendelőnek a betekintésre kérés esetén át kell adni, be kell mutatni.

A vizsgálati eredmények ellenőrzése, dokumentálása, nyilvántartása szintén fontos fejezete a Kézikönyvnek. Itt kell megadni:

- az eredmények rögzítésének, a módját, a jegyzőkönyv tartalmát, formáját,
- a jegyzőkönyvek kiadására, megküldésére, módosítására szolgáló eljárásokat,
- a vizsgálati jegyzőkönyvekben kell hivatkozni a laboratórium akkreditált státusára.

A könnyebb áttekinthetőség céljából a Kézikönyvhöz csatolják mellékletek formájában:

- a munkaköri leírásokat,
- a szabványok, rendeletek listáját a kérelem benyújtásakor alkalmazott feldolgozásban,
- az egyedi vizsgálatok leírását,
- a formanyomtatványokat stb.

A laboratórium nyilatkozik arról, hogy az MSZ EN 45001 és az 1995. évi XXIX. Törvény a NAT alapszabálya figyelembevételével lehetővé teszi, elősegíti és támogatja a NAT akkreditálási munkáját.

A Magyar Köztársaság területén a hivatkozott törvény felhatalmazása alapján a NAT feladata többek között a vizsgáló, a tanúsító és az ellenőrző szervezetek akkreditálása, az akkreditált szervezetek időszakos felülvizsgálata, esetleges felfüggesztése.

Az adott vizsgáló laboratórium akkreditálását első lépcsőben a szakmai akkreditáló bizottságok végzik el. A bizottságokat a NAT Akkreditálási Irodája koordinálja. A pozitív eredményű bizottsági akkreditálási eredményt – egy adott laboratórium esetében – a NAT hagyja jóvá és tartja nyilván.

Az előzőekben láttuk, hogy az akkreditált vizsgáló laboratóriumok milyen szoros szabályok szerint dolgoznak. Ez biztosíték az objektív minőségi vizsgálatok végzésére.

Az akkreditált vizsgáló laboratóriumok megválasztása csak részben alternatív, mivel egyes rendelkezések kifejezetten előírják az akkreditált szervezetek által kibocsátott megfelelési tanúsítványt. Pl. a munkavédelmi törvény és végrehajtási utasításában felsorolt gépek esetében, de követelmény a szaktárcák által kijelölt vizsgáló szervezetek kijelölési kritériumrendszerében is.

Az EU-s csatlakozási folyamatban is felértékelődhetnek az akkreditált hazai vizsgáló laboratóriumok, így a csatlakozás után a hazai CE jel csakis ilyen vizsgáló szervezetek pozitív állásfoglalásának igazolása alapján adható.

Az EU-s közeledési folyamatban meghozott 84/2001. (V. 30.) Kormányrendelet – az ipari termékek megfeleléség értékeléséről és azok elfogadásáról (angol rövidítés: PECA) – szintén jelentős szerepet szán a hazai akkreditált vizsgáló laboratóriumoknak.